NĂM THỨ MƯỜI MỘT. — SỐ TRÒ 2004

GIÁ 30 : 0$03

NGÀY THỨ SÁU 23 NOVEMBRE 1923

RÉSIDENCE SUPÉRIEURE AU TONKIN
DÉPOT LÉGAL

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N°741

HANOI

	Hanoi	Hanoi hors la banlieue	Indochine	Union Postale	Etranger	Numéro
Một năm	5$ 00	6$ 00	6$ 00	6$ 00	12$ 00	
Các tháng về các công sở	»	3. 00	3. 00	3. 00	»	
Sáu tháng	3. 00	3. 50	3. 00	3. 00	6. 00	
Ba tháng	1. 50	1. 75	1. 50	1. 50	3. 00	
Một tháng	0. 50	0. 60	0. 50	0. 50	1. 00	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V-LOÃN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Insertions à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 065 de large
Une seule insertion. . . . 0$ 20 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$ 15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . : 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một cái chức-vụ quan-trọng nhất của hội-đồng hương-chức các làng

Việc cải-lương hương-chính ở Bắc-kỳ ta, từ khi nhờ được có quan Thống-sứ Monguillot nghị-lực thực hành mà các thôn xã trong Bắc-kỳ lần lượt cải-lương gần hết; cái tên hội-đồng hương-chức trong các thôn xã ta xưa nay chưa từng nghe thấy mà bây giờ xã nào thôn nào cũng đã nghe quen tai, nói quen miệng những là cụ chánh-hội, ếu phó hội, ông thủ-quỹ, ông thư-ký, thầy biểu họ nọ, thầy biểu họ kia, và ở cửa tỉnh cửa huyện không mấy ngày không thấy tấp-nập những quan-viện hội-đồng các làng ra vào chầu-chực; cơ-hồ khắp trong toàn-hạt Bắc-kỳ ta không mấy làng là không có hội-đồng hương-chức rồi đấy.

Cái chức-vụ hội-đồng hương-chức ở các làng cứ theo trong điều-lệ cải-lương hương-chính mà quan Thống-sứ đã duyệt định nói về quyền-hạn và chức-trách hội-đồng hương-chức thì hiết thảy công việc trong làng từ việc thuế-khóa, việc binh-dịch, việc đê-điều, việc trộc nã tù phạm là những công-vụ phải thừa hành cho đến việc vệ-sinh, việc cảnh-sát, việc thủy-lợi, việc giáo-dục, việc dưỡng sự v. v. là những việc hưng-lợi trừ tệ cho làng đều thuộc về cái quyền hạn hội-đồng hương-chức được làm và cái chức-trách hội-đồng hương-chức không thể khoáng phế được cả; nhưng trong cái chức-vụ hội-đồng hương-chức, tưởng cũng có một điều quan-trọng hơn cả là cái chức-vụ phân-xử và hòa-giải các việc tranh-tụng trong làng.

Ôi! nói đến những việc tranh-tụng ở các thôn xã nhà-quê ta thì thật là một cái mối hại rất to, về đường sinh-kế cả về đường phong-tục của dân ta, từ xưa đến nay, đều vì một cái mối hại ấy mà một ngày một suy sút đi không biết thế nào mà kể. Nước nào cũng vậy, dân nào cũng vậy, đã lập ra có pháp-luật, có tòa án thì tất là cũng có việc tranh-tụng, chứ không dân nào nước nào đã lợi được cái thời-kỳ chỉ tụng tức tranh; song, sự tranh-tụng của người nước văn-minh là vì có cái quyền lợi xung-đột nhau, cực chẳng đã mà phải đem nhau đến trước pháp-đình để thủ chính ở cái mực nặng nhẹ của cái cân công trực. Việc tranh-tụng ở các xã thôn ta thì có mấy việc là thật có cái quyền lợi xung-đột nhau đến nỗi không kiện không được, phần nhiều chỉ vì ganh khí nhau, hiệp hiềm nhau mà sinh kiện; một khẩu trầu, một miếng thịt, lại có khi chỉ một câu nói khích-bác nhau, một cuộc chuyện điếu bàng nhau mà cũng là một cái ngòi thuốc cho bọn thầy cung thầy cò đâm đầu nọ thọc đầu kia, xui nguyên giục bị cho việc kiện nỗ ra được; trong một làng thường chia ra năm bè bảy cánh, suốt năm này qua năm khác mà truyền đời nọ qua đời kia nữa cũng có, chỉ bởi lòng tìm vết, lập kế bày mưu, hễ bên nào hở một miếng mộc là bên kia đưa một mũi tên, bất cứ là việc gì, không luận là khúc là trực, là thị là phi, miễn có được cái cớ mà cho nhau tới cửa quan, trông thấy nhau phải mất lòng mất ăn, phải vào cửa này ra cửa khác, khuynh gia bại sản, bán ruộng cầm nhà để cam lòng hà dạ; cái tâm-lý của người mình đi kiện còn có cách chỉ kiện lấy thua chứ không cầu gì được, chỉ kiện cho bên kia hại chứ không cứ là có lợi cho bên mình; những câu khuôn vàng thước ngọc của con kiện mình như câu: khôn ngoan đến cửa quan mới biết, câu: gà tức nhau tiếng gáy, thật đã truyền-thần ra cái tâm-tượng đi kiện của dân mình, mà cái câu tục-ngữ ta nói: vô-phúc đáo tụng-đình, thật đã cực tả được cái thảm-họa đi kiện của dân mình vậy.

Nay mỗi làng đã lập ra có một hội-đồng hương-chức, cũng được có cái chức-vụ phân xử và hòa giải cái việc tranh tụng trong làng; ở trong làng có sẵn một cái tụng-đình thì lũ con kiện dở khôi cái phiền-phi lên tòa xuống huyện, mà cái sự lý thị phi khúc trực, người có quyền xử đoán ở ngay bên kẻ nách, cũng để biện biệt mà không đến nỗi sai lầm. Như thế mà nếu các ông hội-đồng hương-chức các làng thật có cái bụng chính-trực công-minh, thật đủ cái tư-cách một tòa thẩm-phán, thì việc gì mà phân-xử chẳng đặng, hòa giải chẳng xong, phân-xử hòa giải đã hợp lý hợp tình mà còn có kẻ cưỡng lệnh làng đem việc tới quan thì có thể cứ tình ngay lẽ thật mà khai chứng cái việc cho rõ-ràng, quan tất cũng xử-đoán theo mình mà không có lẽ thay đen đổi trắng được; dân tuy ham kiện đến đâu mà thấy cưỡng lệnh làng cũng không được cái gì hơn, tất cũng dần dần bớt cái tật hùng đởm ngông càn mà không nay vác đơn vào tỉnh nữa; cái dưỡng kiện chận bớt đi được phần nào thì cái mối hại về sự kiện bớt đi được phần ấy, sinh-kế của dân ta mới mong tồ-phục mà phong-tục của dân ta mới mong thuần-hậu được có ngày. Nhưng nếu các ông hội-đồng hương-chức mà lại vẫn theo cái lối kỳ-mọt kỳ-nát thuở xưa, lúc trước chưa có một chút quyền lực gì mà còn bới mọc chấm mút, xoay được của làng của chạ mà kiếm ăn, huống nay lại được cái quyền lực làm một ông tòa làng, được rộng miệng cả tiếng mà phân xử hòa-giải các việc tranh-tụng của kẻ dân em, thôi tha hồ mà thừa gió bẻ măng, động một tí thì dọa làm biên bản, nạt giải lên quan, cái bồ hò nước mắt của bọn lưng cao khối đen có được là bao nhiêu, mà một cỗ lại đeo đến mấy tròng, thì một việc kiện thành hai thành ba, dưới cầu huyện, cầu tỉnh lại thêm một cầu hội-đồng làng, cái hại càng không biết thế nào mà nói xiết. Một hay một dở, hay ra thì dân ta nhờ đó mà dở được cái hại sự kiện, dở ra thì dân ta lại thêm nhiều cái hại về sự kiện, cái chức-vụ xử kiện chẳng là một cái chức vụ có quan-trọng lắm của hội-đồng hương-chức các làng ta bây giờ dư? Chẳng biết các ông hội-đồng hương-chức trong các làng ta đối với một cái chức-vụ quan-trọng ấy sẽ ra thế nào?

T.

Âu-châu điện-tin

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 21 Novembre 1923

Nước Pháp giúp nước Nhật

Những dụng cụ dùng để lập nhà thương do hội liên-hiệp các bảo nước Pháp đặt cuộc lạc-quyên mà mua để giúp nước Nhật, có lẽ nay quan đô-thống hải-thuyền của nước Pháp ở Viễn-đông sẽ giao cho nước Nhật-bản. Hiện nay ở thành Tokio đã dự bị chỗ để dựng một cái nhà thương năm trăm cái giường. Hội-đồng sẽ gửi hai mươi năm nghìn quân áo lên đến nữa.

Việc giồng dâu tại nước Pháp và các thuộc-địa

Hội-đồng khảo cứu về việc giồng dâu chăn tằm đã hội-nghị kỳ thứ nhất tại bộ Canh-nông định mang việc giồng dâu chăn tằm ở nước Pháp, ở đất Algérie và ở các thuộc-địa.

Tại hội-đồng Bồi-thường

Phái-bộ của nước Đức sẽ đến trình bày với hội-đồng Bồi-thường mọi lẽ về cái năng-lực của nước Đức về đường tài-chính đã khởi-hành ở Berlin ngày thứ hai mới rồi để đi Paris.

Tại hội Vạn-quốc

Hội-đồng coi về việc võ-tuyến-điện do M. Fernandez Médina chủ tọa, đã soạn chương-trình về cuộc hội-nghị quốc-tế ngày tháng Juin này. Hội-đồng có bàn đến cái chiều dài các luồng điện.

Báo *Les Débats* có nói hội-đồng coi việc đồng-lạo công-tác về đường tri-thức đến ngày 28 Novembre này sẽ hội-nghị ở Paris.

Có 17 ông hội-trưởng của các hội đồng các nước đến dự nghị.

Một cuộc đấu võ

Võ-sĩ Moscart (người Pháp) thắng võ-sĩ Mathews (người Anh).

Đến keo thứ 14, thì võ-sĩ Mathews bị thua.

Việc trong hạt sông Rhur

Tại các mỏ của các quan trù binh trực-tiếp thu lợi lấy, công việc chạy lắm.

Thợ thuyền ưng làm việc với các quan Đồng-minh đều lấy làm vui lòng.

Các báo có nói: Các nhà chực-nghiệp nước Đức có bịa ra rằng không tăng số giờ làm việc trong một ngày, thì không thể thu lợi về các mỏ than được. Nay các ký-sư Pháp, xét ra rằng cứ để một ngày làm việc tám giờ, than lấy được tính ra cái thành bằn cũng chỉ bằng nửa cái giá tiền của M. Stinnes và các chủ mỏ muốn bán.

Việc nước Đức

Tin Berlin. Nghị-viện nước Đức không công-nhận một khoản của đảng Cộng-sản xin nghị-viện bắt M. Stresemann lập tức phân giải về cái chính-sách ngoại-giao.

M. Welh (đảng Xã-hội) công-kích tòa nói-các. Có lẽ đảng Xã-hội không hỏ về tín cậy chánh-phủ. Đảng ấy cũng phản-đối việc lập lại chính-thể cũ.

M. Hergt (đảng Quốc-dân) công-kích cuộc liên-minh của các đảng. Ông phản đối cái chính-sách của nghị-viện mới dây. Ông nghị-trưởng trục ông ra ngoài, nhưng ông không chịu đi.

Nghị-viện nghỉ đến thứ năm mới họi-nghị.

Hoa kỳ với nước Đức

Báo *New Hérald* có đăng tin sau này: Quan thượng thư bộ Thương-mại nước Hoa-kỳ M. Hoover có tuyên-cáo rằng hiện nay nước Đức và Hoa-kỳ không có điều-đình gì với nhau về việc Hoa-kỳ cho Đức vay tiền hoặc là Hoa-kỳ giúp đỡ nước Đức.

Nước Bỉ với nước Đức

M. Jaspar, thượng-thư bộ Ngoại-vụ nước Bỉ có tuyên-bố tại nghị-viện rằng về cái số bồi-khoản của nước Đức phải nộp, và cái sự bảo-chứng cuộc bình-yên cho nước Bỉ thì chánh-phủ nước Bỉ cứ một cái chính-sách cứ không thay đổi.

ĐẠI-BÁC KHỔNG-LỒ CỦA NƯỚC ĐỨC NGÀY NAY Ở ĐÂU?

Những đại-bác khổng-lồ của nước Đức dùng để phóng pháo vào thành Paris, ngày nay để đâu?

Cứ như lời một tờ báo nước Đức, thì trong buổi Âu-chiến mới rồi nhà máy Krupp chế ra bảy cái đại-bác khổng-lồ. Trong mùa hạ năm 1918, khi binh-gia nước Đức bắt đầu lui thì mới có ba chiếc đại-bác ấy dùng ở mặt trận, còn bốn chiếc nữa còn ở trong nhà máy Krupp.

Lúc bấy giờ người Đức bèn hủy hai chiếc. Một phần vật-liệu dùng để chế các đại-bác khác, một phần đem đúc lại lấy thép. Hai chiếc đã dùng ở mặt-trận mòn quá không thể bắn được xa nữa, thì trong tháng Novembre 1918 cũng bị loại làm đồ sắt cũ và bỏ ở nhà máy Krupp.

Đến lúc kỳ giao-ước đình-chiến, trong bảy chiếc đại-bác chỉ còn có ba chiếc, người Đức đem giấu một nơi. Đến năm 1919, nước Đức biết rằng thế nào Đồng-minh cũng sang đóng ở hạt sông Rhur, thì còn ba chiếc đại-bác lại hủy đi nốt. Vật-liệu hoặc bỏ làm sắt cũ, hoặc dùng để chế các thứ máy khác

MỘT THỨ CÂY CỌ DÙNG ĐỂ NẤU RƯỢU

Những dân thổ-trước ở các miền nhiệt-đới vẫn lợi dụng các giống cọ (palmier) mà cất ra được một thứ rượu-ngọt. Nhất là giống cọ tên gọi là Nypa thì quí hơn cả. Giống cọ này hay mọc ở các ven sông, các chỗ đất bùn lầy. Ở quần-đảo Phi-luật-tân người ta trồng nhiều giống cọ này lắm. Cách cất rượu cũng giản dị không có gì. Người ta chích thân cây ra lấy nhựa, nhựa ấy đem về cất lên là thành rượu. Tính ra một Acre đất (ước chừng 40 ares), trồng cọ nypa, thì mỗi năm lấy được 25 cwt dường, (mỗi cwt chừng bằng 50 kilos 816 grammes) hay là 2 0 gallons rượu (mỗi gallon vào 4 litres 54).

Trong thuộc-địa North Boréno của nước Anh và bán-đảo Mã-lai, người ta trồng giống cọ này nhiều lắm. Cái lợi trồng cọ cũng là cái lợi rất to của các thuộc-địa nước Anh, bởi vậy nên cái vấn-đề khoáng-trương nghề trồng cọ ngày nay cũng là một vấn-đề quan trọng trong cái bản chương-trình khai-khẩn thuộc-địa của người Anh vậy.

ĐỜI THƯỢNG-CỔ CŨNG ĐÃ CÓ BỆNH LAO

Trước kia dư-luận các nước đều công nhận cái thuyết: « Bệnh lao là một cái kết-quả của sự văn-minh » cho rằng thế-giới càng văn-minh, người đời càng lao thần tổn trí lắm, cho nên càng hay mắc phải bệnh ho lao. Chứ người thượng-cổ thì quyết-nhiên là chưa có đâu cái bệnh hiểm nghèo ấy. Nhưng gần đây vì phát kiến một ngôi cổ-mộ ở Heidelberg bên nước Đức. Quan bác-sĩ Bartles khám nghiệm bộ xương thấy nhiều minh-chứng rằng người đời thượng-cổ cũng đã có bệnh lao xương rồi. Quan bác-sĩ quyết đoán rằng, cứ xem những vết sâu đục trong những đốt xương sống ở bộ xương ấy thì biết chắc rằng người đời thượng cổ cũng đã không tránh khỏi cái giống vi-trùng (bacille de Koch) rồi.

Chuyện kỳ khôi

Thầy lý bị kiện

Một thầy lý bị dân kiện ở huyện rằng hay ăn lễ của dân. Nhất là những khi có ai tạu bàn mà cần đến triện của thầy, thì thấy lại bỏ gia lắm.

Quan đòi lên quở:

— Anh làm việc quan ăn ở thế nào cho dân em được nhờ chứ, sao anh lại tệ thế?

— Bẩm quan lớn, đó là họ ghét mà bịa đặt ra đấy. Con không dám man cưa quan lớn, ai cho gì thì con lấy, chứ con không có đọa nạt ai mà lấy bao giờ.

— Ừ, thế thì được, chớ không được làm xằng, nghe chưa.

Nhà quê.

CÁI DƯ-LUẬN TÀU ĐỐI VỚI CÁC ÔNG NGHỊ-VIÊN TÀU

Ở Bắc-kinh có một cái kiện cũng buồn cười. Số là có mấy ông nghị Tàu kiện nhà Thân-báo viết một bài so sánh các ông nghị Tàu với loài lợn « tử tư nghị-viên ». Cứ như dư-luận ở Bắc-kinh, thì cái kiện ấy chẳng qua chỉ là một câu chuyện buồn cười, chứ cũng không có chi là đáng quan trọng. Về phần riêng ta thiết tưởng bảo tất cả nghị-viện Trung-hoa đem cho là giống lợn cả, thì cũng là một câu nói quá thật. Song lại có người bênh viên bình bút nhà Thân-báo mà nói: So các ông nghị với giống lợn thì có gì đáng giận. Lợn nuôi còn được thịt cho người ta ăn, chứ như các nghị-viên Trung-hoa còn được việc gì ích cho nước. Thế thì so-sánh các ông nghị Trung-hoa với giống lợn cũng còn là lợi cho các ông lắm chứ!

RĂNG THỐI HẠI CHO VỆ-SINH

Bác-sĩ Y. Mendel, về viện Y-học Pasteur, mới chứng minh ra rằng những răng thối là một cái đường rất tiện cho bệnh lao truyền vào trong cơ-thể người ta. Bác-sĩ tiêm trùng bệnh lao vào răng sữa của hai con khỉ nhỏ, thì sau hai con cùng chết về bệnh lao cả. Bác-sĩ lại tiêm trùng vào răng những con thỏ lớn thì cứ trong sáu con bị tiêm, đến bốn con bị chết từ ba tháng đến sáu tháng sau lúc tiêm.

Xét việc ấy, thì biết những người ở gần kẻ có bệnh lao, phải cẩn-thận về răng của mình cùng những vết thương ở miệng lắm vậy. Nhất là con trẻ răng còn non, lại cần phải nên giữ gìn lắm.

Cuộc điều-tra về việc làm tự-điển Việt-Nam

Mấy câu ca-rao và ngạn-ngữ

Phải duyên thì đính như keo, trái duyên chênh choáng như kèo đục vênh.

Gần nào có hợp duyên cho, phải duyên cách mấy lần đò cũng sang.

Lấy chồng ăn những của chồng, ăn hết con mất ăn lồng con ngươi.

Vì tình nên phải đi đêm, giời đen như mực lại thêm mưa dầm.

Vì tình nên phải tìm tình, nhà quê kéo ngược tỉnh thanh kéo xuôi.

Yêu nhau dắp điếm mọi bề, dẫu trăm chỗ lệch cũng kê cho bằng.

Yêu nhau cau bảy bổ ba, ghét nhau cau bảy bổ ra làm mười.

(Còn nữa) Trần-ngọc-Thanh

Ban góp về mấy câu tục ngữ ca-rao của Trung-kỳ

(Tiếp theo số báo ngày 31 Octobre)

Câu « Nhỡ nhàng như tình trèo đèo . . . » đó là một câu trong truyện Mã-long chớ không phải là câu hát.

Thường nghe nói « Trâu ruộng bề bề . . . » bề nó nghĩa cũng như bộn bề.

Thường nghe nói « Đời mô sửa nhảy qua đăng.

Thường nghe nói « Thanh cây thế, Nghệ cây thần ».

Chính câu hát là « Cực như con cho khoang long . . . », cực không có chữ « Đa » đứng đầu, chữ ấy chẳng qua là đệm vô trong khi hát mà thôi; những câu hát bao giờ cũng làm theo thể lục bát cả.

(Tiếp theo số báo ra ngày 3 Novembre)

Thường nghe hát « Sớm mai con quạ lợp nhà, con heo chê lợt, con gà dan puèn; sẻ sẻ gánh đất đắp nền, kén-kèn gánh nước bỏ quên đôi vò » Kén-kén đây không phải là giống chim ăn thịt thây ma đâu, nó là giống chim ăn cá; trước cô có câu điu to, khi nó ăn no trông hình như cái vò gánh nước, (con Kén-kén chữ pháp gọi là Pélican, còn Kén-kén kia là Vautour), câu hát này có người danh họa đã vẽ thành một bức tranh, ngộ lắm. (Buổi chiều không ai lợp nhà)

Cái câu « con gái Thanh-khê, rẻ rẻ » đó, nguyên không phải là một câu ca-dao, chẳng qua là một câu nói xỏ của tại ba-nhe (panier) đội rổ ở Cợ-nam, vì làng Thanh-khê có rất nhiều con gái đi chợ bán cá. (Ký giả dây không phải là người Thanh-khê mà hong muốn bao-chữa cho câu nài ấy như thế đâu; bởi vì ở đất Hàn đã lâu, thường thấy lũ trẻ vô lại hay nói xỏ xiên, nhưng chúng nó cũng thường bị người ta lấy đòn gánh phang vỏ đầu bơm bớp).

Câu « Trăm năm lòng gắn dạ ghi, dẫu ai đem nuí bạc đồi khuy chi cũng không » sai nhầu; mọi là không đúng tuề lục-bat, dư ra hai chữ; hai là không ai có cai khuy-chi bao giờ; (người đương trong gọi khuy tức là đương ngoài gọi khuyết, còn cái nút thì đương ngoài lại gọi khuy hay là cúc.) Thứ nghĩ có ai may áo mà lại đơm khuy đương chi không, nút bằng bạc thì họa chăng cũng có, nhưng mà it lắm) những câu đã trải bẫn với tục-thường thì làm sao lại còn phủng vịnh thành ca-dao ? — Ở đây chỉ thường nghe hát rằng « Trăm năm lòng gắn, dạ ghi, dẫu ai thay nút đổi khuy mặc người » hoặc là « . . . . . cũng đương ».

Câu « Bao giờ con cá hóa rồng . . . » đó, thường nghe hát rằng « Bao giờ cá gáy hóa rồng, đèn ơn phụ mẫu ấm bồng ngày xưa ».

Phụng-Diu, Tourane

Tin sau cùng

Quan Poincaré tại nghị-viện

Ngày hôm nay quan Poincaré có lần thuyết tại nghị-viện về các điều khoản của hội-đồng các quan đại-sứ quyết nghị. Ngài có nói ngài sẽ xin với hội-đồng ưng thuận cho rằng hễ nước Đức gây ra việc có hại cho nước Pháp, thì nước Pháp được quyền tự ý một mình xử trí với nước Đức.

Nước Pháp đối với Bà Curie

Chánh-phủ đã đệ trình nghị-viện một bản dự thảo luật-pháp về việc trợ-cấp cho bà Curie mỗi năm là 40.000 quan.

VIỆC HANOI

Thời-tiết

7 giờ 22 độ
15 giờ 23 độ

Giá bạc.—Kể từ ngày 23 Novembre 1923, giá bạc ở kho Nhà-nước định là 8 f. 35.

Thị giá quốc-trái. — *Ngày 23 Novembre 1923* : 3 ½ 54, — 3 ½. Thứ hoàn vốn dần 65.90. 3 ½ ½. 62,80. — 4 ½. 1917 59, — 4 ½. 1918 58.50. — 5 ½. 1915-1916 70.55.— 5 ½. 1920 85.65. — 6 ½. 1920 86,60.

Phái-bộ Đông-dương đi trợ cứu tại Nhật-bản. Quan docteur Motais là chánh đốc nhà thương chữa mắt tại Nam-kỳ đi phái bộ tại Nhật, nay đã về tới nơi và đã trình quan Toàn-quyền về việc phái bộ ấy.

Nguyên đầu tháng chín tây vừa rồi, Chính-phủ có ủy quan docteur Motais cùng với quan docteur Laurence mang tiền, mang gạo, thuốc uống, thuốc tiêm sang giúp Nhật-bản và cũng với quan đại-sứ Claudel tại Tokio bàn định xem còn nên xin với chính-phủ bên nầy giúp cho những gì nữa.

Phái-bộ giao lương-thực và các thứ thuốc của viện Pasteur cho chính-phủ Nhật rồi thì phát tiền cho tất cả các người Pháp bị tổng bần.

Các trường học, các hội từ-thiện của nước Pháp đều được trợ cấp một số tiền lớn.

Phòng Thương mại Yokohama, nhà hội giảng luận văn-học của nước Pháp cũng nhà Bảo-cô St. Maur bị đổ nát hết, may có tiền trợ-cấp thì mới làm lại được.

Tại khu đất của tòa Đại-sứ Tokio có mở một bệnh-viện lớn, mỗi ngày phát đến năm sáu trăm xuất ăn nóng và một cái ấu-trĩ viện nuôi đến một trăm trẻ con. Chánh-phủ Nhật-bản lấy việc cứu giúp ấy làm cảm động lắm và có nhờ quan docteur Motais cảm ơn Đông-pháp đã cứu giúp cho một cách rất công-hiệu và rất mau chóng như vậy.

Cuộc diễn-thuyết của hội Địa-dư. Đến tối thứ hai, 26 này hồi 9 giờ tại nhà Nhạc-hội, quan chánh sở Địa-chất Dussault sẽ diễn-thuyết về các dân cư ở Bắc-kỳ phía Tây và Thượng-lao.

Việc thi-hành bộ Dân-luật ta ở các làng. Trong những khi đi kinh lược các tỉnh thì quan Thống-sứ đã xét ra rằng bây giờ có thể đem bộ Dân-luật An-nam mà thi-hành tại các làng được rồi, nhất là việc làm sổ sinh tử giá thú.

Bởi vậy quan Thống-sứ đương cho thảo nghị-định đem thi-hành việc hoàn cải ấy tại các làng, chỉ trừ ở miền Thổ Mán là không mà thôi.

Cuộc hòa nhạc ngày chủ nhật này. — Cuộc hòa nhạc tại vườn Bách thú chiều chủ nhật nay giảm đi vì phường nhạc sẽ đến giúp việc cho hội đá bóng tại khu đất đường trong thành.

Quan Thủy-quân đô-đốc Frochot. — Quan Thủy-quân đô-đốc Frochot cùng với hai quan võ tàu *Jules Ferry* đã tới Hanoi chiều hôm kia. Đô-đốc tới nơi lên yết-kiến quan Toàn-quyền ngay. Tối hôm đó quan Toàn-quyền Merlin có mở tiệc binh mừng ngài. Ngày hôm qua, quan Đô-đốc có đi xe ô-tô dạo xem phong-cảnh thành-phố.

Phủ Toàn-quyền. — M. Gehin Henri quan Cai-trị hạng ba mới bổ vào phủ Toàn-quyền thì nay sung chức chủ sự tại tòa Chính-trị.

Đấu-xảo ở hội Khai-trí. — Cuộc đấu-xảo Mỹ-nghệ ở hội Khai trí bắt đầu ngày chủ-nhật 25 Novembre 1923.

Buổi sáng 9 giờ, quan Toàn-quyền và quan Thống-sứ đến khai đấu-xảo. Chỉ có các quan-viên hội-đồng Quản-trị hội Khai-trí và người nào có giấy mời mới được vào.

Buổi chiều, bắt đầu từ ba giờ mở cho thiên-hạ xem. Vào xem phải mất tiền. Những ngày thường thì người Tây 5 hào (0 $ 50), người Nam 2 hào (0 $ 20). Ngày chủ-nhật có bày cuộc du-hí trong vườn nhà Hội thì giá gấp đôi : Người Tây 1 $ 00, người Nam 0 $ 50.

Đấu-xảo từ ngày 25 Novembre đến 10 Décembre, có ba chủ-nhật : 25 Novembre, 2 và 9 Décembre, mỗi ngày vừa buổi chiều, vừa buổi tối, trong vườn nhà Hội có bày nhiều cuộc du-hí vui lắm.

Ngày chủ-nhật 25 Novembre có những cuộc như sau này :

Buổi chiều từ 3 đến 5 giờ rưỡi

1. Trò qui thuật, có thêm vai pha trộ.
2. Đánh vật.
3. Múa du tiên.
4. Chơi đánh số và đỗ ngựa. (*Jeux de courses et de roulettes*).

Từ 5 giờ rưỡi đến 6 giờ rưỡi có phường nhạc Hà-đông đánh các khúc và có bày bàn cho các ông uống *apéritif*.

Chiều từ 8 giờ rưỡi đến 10 giờ rưỡi

1 Ca và nhạc tàu.
2. Hòa nhạc An-nam.
3. Chớp bóng.
4. Đốt cây bông.

Chỉ lấy vé một lượt vừa được xem đấu-xảo vừa được xem các cuộc du-hí buổi chiều và buổi tối.

Chương-trình các cuộc du-hí ngày 2 và 9 Décembre sẽ in sau. Hội định ngày 2 Décembre mở một cuộc *thi đèn giấy, thi trống quân* và ngày 9 Décembre *thi chọi gà*, và *chọi chim hoạ-mi*.

Từ nay đến chiều ngày 2 Décembre, ai muốn dự mấy cuộc thi ấy, xin viết thư hoặc lại nhà Hội cho biên tên trước.

Thi đèn và trống quân có thưởng tiền, giải từ 10 đồng đến 15 đồng. Thi chọi chim và chọi gà thì sẽ có phần thưởng và Hội đương nghĩ một cái kiểu bằng cấp in thật đẹp để phát thưởng.

HỘI-CHỢ LẦN THỨ NĂM
sẽ mở từ 2 đến 16 Décembre tới nơi này.

Phòng khám bệnh
của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hòa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

• 3502

Cuộc đua xe đạp chạy Nam-định vừa đi vừa về. — Hội xe-đạp nay đã sắp đặt xong mọi việc để đến chủ nhật này thì mở cuộc đua xe chạy Nam-định vừa đi vừa về, tính ra vừa 180 kilomètres. Độ trước mở cuộc chạy Haiphong một lượt, kể đã là dài, mà bây giờ mở cuộc này thì thật ở Đông-dương ta chưa từng có bao giờ. Số người dự thi vừa Tây vừa Nam đến nay cộng là 25 người.

Hội bắt đầu phát bằng đeo tay hồi 7 giờ rưỡi sáng chủ nhật tại công-trường nhà la ga, những người dự thi đều phải ký tên trong sổ kiểm soát cả. Đến 8 giờ thì khởi hành. Nhưng vì đường ấy đương giải đá thì phải đi xa một quãng 2 0 thước mới bắt đầu chạy được. Hội sẽ cho mấy chiếc mô-tô và ô-tô đi ở dọc đường để kiểm soát và phòng xa cứu cấp những người bị nạn, chỉ những chỗ nào có các viên hội kiểm soát thì những người dự thi mới được đổi xe mà thôi.

Lượt đi thì theo thẳng đường thuộc địa, còn lượt về khi tới đường Bạch-mai thì bỏ đường thuộc-địa mà rẽ về tay trái sang đường cái quai đi qua đường đê Parreau về lối Brière de l'Isle, đường Puginier mà vào trường xe đạp, đến nơi phải chạy trên vòng một vòng rưỡi. Cuộc chừng 3 giờ chiều thì về tới trường đua.

Trường xe đạp hôm ấy sẽ mở cửa cho công chúng vào xem không mất tiền.

Cái lòng nhân-từ hiếm có. — Ai đi chuyến xe lửa cuối cùng ở Lang-sơn về Hanoi hôm 15 Novembre vừa rồi mà không ngợi khen tấm lòng từ tế hiếm có của một người qui-quốc đối với một người hành-khách. Số là khi xe-lửa mới chạy khỏi ga Sông-hóa được một quãng thì ông contrôleur Tây đi khám vé chợt thấy một người đàn ông bụng ông mặt xanh, quần áo rách rưới đương lên cơn sốt nằm rên ở xó toa, gọi mãi mới dậy, đưa ra cái vé tự ga Đồng-mỏ về Thanh-moi. Ông sẽ hỏi người ấy làm sao đến Thanh-moi không xuống hãy còn muốn đi thêm? Người kia vừa sợ vừa run, mà nói là số mê man không biết gì cả, vì đê vỡ, nhà tan phải tha phương cầu thực, chẳng may thầy-thổ bắt phục, nên lại đeo cái ốm về nhà, nay muốn về tận Bắc-ninh, nhưng khốn nỗi tiền lưng đã cạn, lại từ cố vô thân, xin ông dủ lòng thương trông lại. Ông kia ngẫm nghĩ một lúc rồi quay lại hỏi một ông bạn đồng-sự Annam như thế thì định xử làm sao. Ông kia nói rằng nếu không tiền mà theo phép ra thì đành đến ga thứ nhất cho xuống cũng được. Ông lắc đầu bảo rằng « Nếu cho xuống Bắc-lệ thì tự đấy về đến Bắc-ninh không phải là gần, mà một thân gầy ốm kia một đồng chẳng có một chữ thì không làm sao lận lội đến nơi, chắc là dọc đường không chết đói thì cũng làm đủ ăn cho loài ác thú ; thôi anh tính bết bao nhiêu tiền từ đây về Bắc-ninh để tôi cho người ta vậy. » Nói xong ông đưa ra một đồng bạc trả tiền vé hết hơn tâm hảo, còn hai hảo ông đưa cho người kia mà an ủi rằng : Anh đừng lo, đây tôi cho anh cái vé về đến Bắc-ninh, còn hơn hảo anh cầm tạm lấy tiền uống nước và đi xe cho tiện.

Qui hóa thay cái lòng nhân-từ ấy, mà lại phân nàn thay cho người mình thấy kẻ đồng-loại như thế mà ai cũng làm ngơ, đố ai dám bỏ ra một xu gọi là giúp đỡ.

Ôi ! cũng là đồng tiền, đồng tiền biết dùng ra thì có thể cứu được mạng người, sai khiến được việc, mà ông chủ có tiền cũng là người biết dùng đồng tiền có giá trị chẳng phải là cứu được một người phúc đẳng hà-sa đó sao ?

Rạp chớp bóng
CINÉMA-PATHÉ
HANOI

CHƯƠNG-TRÌNH TRONG TUẦN-LỄ
Từ ngày thứ sáu 23 đến ngày thứ năm 29 Novembre 1923

Các phim ảnh mỹ thuật của Pháp Sở Agence Générale Cinématographique xin giới-thiệu chuyện

LE REFLET

của Claude Mercœur là một bản kịch có sâu phẩn
Đặt theo quyển tiểu thuyết của Frédéric Boutet
Do tay Julien Duvivier xếp cảnh
Do Mmes Violette et Mand Richard MM. Gaston Jacques, Camille Beuve và Jean Prévost diễn một cách rất khéo.

Giúp các nhà bị lụt. — *Số thứ 13 do ông Bồ-đình-Lương quyên.* — Bà Trần-hữu-Mậu, 29 ter rue Tirand 2 p, ông Ng-đức-Thắng, Industriel 1 p, Chân-dung làm ảnh phố hàng Da 1 p, Phùng-v-Lạc 47 phố hàng Bát cũ 1 p, Đỗ-văn-Nghiên, agent d'affaire 1 p, Ng-văn-Kim, phố Nghĩa-địa 1 p. 30, Võ danh tỉnh 1 p, Lê-văn-Thi 0 p. 40, Personnel indigène du Parquet général Hanoi 5 p, Parquet du Procureur de République (personnel indigène) 2 p, Greffe du Tribunal (personnel indigène) 2 p, Greffe de la Cour (personnel indigène) 3 p, Clerc M. Monshou 0 p. 20 M. G. Mahamed 2 p, Mạc-đình-Cù 0 p. 20 M. Aquaron Receveur Enregistrement 5 p. Lê-văn-Nhỡ, 1 p, Ng-ngọc-Hoa 1 p, Phạm-văn-Chung 1 p, Đặng-văn-Duy 1 p, Đinh-v-Tin 1 p, Vũ-văn-Đức 0 p, 30, Minh 0 p. 5 , Bảo-Ký 3 p, Thái-Lợi 1 p, Devams Pierre Receveur Enregistrement 1 p, Personnel indigène du bureau des Domaines 3 p, Bellovert, Commis de l'Enregistrement 1 p, Võ danh 0 p, 50 Võ-danh 1 p, Ng Bình 1 p, Võ-danh 1 p, Võ-danh 1 p, Vũ-văn-Tích 1 p, Đỗ văn-Diện 0 p.50, Đỗ-mạnh-Khoát 2 p, Ng-duy-Đạt 1 p; Đỗ-văn-Ỷ 0 p. 50, Ng Oánh 0 p. 50, Đặng-văn-Chu 1 p, Trần-phú-Cường 1 p. Ng-tất-Đạt 1 p, Guérifem 1 p, Chaugean 1 p) Renaud 2 p, Phương 1 p, Phạm-văn-Sinh, sở máy đèn 1 p, Võ-danh 1 p, Võ-danh 1 p, Ngô-thế-Tuân 1 p, Ngô-Thông 1 p, Chay 1 p, Romen, Usine électrique 3 p, Haybard Douenes Ha-trai 2 p, Ng-v-Nghi, sở máy đèn 1 p, Vaisel 1 p, Ng-huy-Hoàn 1 p, Kolif Armand Usine électrique 1 p, Phủ-lợi, 45 rue du Lạc 1 p, có Phạm-lệ-Tiên 1 p, có Phạm-thị Cúc-Xương, 29 phố hàng Giấy 0 p. 50 Ngọc-Tài 15 rue du Papier 1 p, có Tâm-Thanh, 5 p, Tường-long, Vieille des Tasses (?)

Cộng là 91 p. 40.

∴

Hội-đồng trị-sự có lời kính-cáo đồng nhân biết rằng quan Thống-sứ định đến ngày 3 Novembre này tức là ngày 23 tháng mười a ni thì hết hạn quyên về sự nước lụt. Vậy từ ngày ấy trở đi không người nào được phép quyên về việc ấy nữa, nên xin các ngài nào mà hội-đồng chúng tôi đã gửi sổ nhờ quyên thì nên gửi sổ về phủ Thống-sứ hay là gửi cho M. Trịnh-xuân-Nghĩa số nhà 13 hàng Gai Hanoi là thủ-quĩ hội. Dù có quyên được hay là không quyên được cũng xin gửi sổ trả lại cho. Nếu ngài nào mất sổ cũng xin viết thư về M. Trịnh-xuân-Nghĩa để cho hội-đồng chúng tôi biết và lấy từ các ngài làm chừng.

Hội-đồng chúng tôi trân-trọng cám ơn các ngài.

Nay kính-cáo.

Tòa Thượng-thẩm. Ngày thứ năm tòa Thượng-thẩm đã xử những việc sau này, mà trong số hôm qua chưa đăng hết được.

Bán quốc-trái của dân. Tên Ng-văn-Duyên là lý-trưởng giữ 5 phiếu quốc-trái của làng, tự tiện đem bán lấy tiền tiêu việc riêng. Khi làng lỗi đến thì lại nhân việc mất trộm, nói là kẻ trộm lấy mất, xin thôi lý-trưởng để đi làm kiếm tiền đền làng. Song mãi cũng không đền trả, làng phải đi kiện, nên tòa Nam-án tỉnh Bắc-ninh phạt 2 tháng tù, 68 đồng và bắt phải đền 34 đồng trả làng. Tòa Thượng-thẩm y án.

Làm cho người phải bức tử. — Hà-thế-Phẩm, Hà-văn-Uẩn và Hà-văn-Nguyên sai một người tên là Vinh đi thu thuế đinh, thuế điền trong họ. Vì người ấy thu rồi tiêu liều mất một ít, có bắt viết văn-tự bán 2 sào ruộng để đền vào số tiền tiêu ấy. Sau người ấy nhiếc mắng mãi sẽ việc bán ruộng, người ấy giận thắt cổ tự tử. Tòa Nam-án tỉnh Thái-bình phạt Hà-thế-Phẩm, Hà-văn-Uẩn và Hà-v-Nguyên mỗi người là 2 tháng tù và 1 đồng. Tòa Thượng-thẩm tha cho cả vì xét là người ấy tự tử là tại người mẹ, chứ không phải là tại những người kia.

Tiêu tiền công dân. — Nhân kỳ quốc-trái vừa rồi, làng lên Tô-Viên là cựu lý-trưởng có bán vị thứ lấy tiền mua phiếu, còn thừa 76 đồng, làng giao cho tên ấy giữ thì hắn tiêu liều mất. Hỏi cứ khất quanh không trả. Tòa Nam-án tỉnh Thái-bình phạt tên ô-Viên 6 tháng tù và bắt phải bồi số tiền ấy trả làng. Tòa Thượng-thẩm y án.

Gian lận. — Phạm-xuân-Hòe là lý-trưởng bị thưa về việc một người làng ở lính bên Tây gửi măng-đa về cho vợ hắn ta lại nhận lấy rồi đem một người nhà áp triện vào, đưa đi lĩnh lấy tiền tiêu. Tòa Nam-án Nam-định phạt 6 tháng tù, 50 đồng và bắt phải bồi 73 p. 53 cho vợ người lính. Tòa Thượng-thẩm tha vì xét không đủ chứng cớ.

Vợ cả vợ lẽ. Tên Ng-thị-Giữa lấy chồng được ít lâu sinh được đứa con, sau đứa con ấy chẳng may bị sài chết. Người chồng lấy một người vợ bé tên là thị Nga. Tên thị Giữa ghen đánh người vợ bé bị thương. Tòa Nam-án tỉnh Phúc-yên phạt thị-Giữa 15 ngày tù án treo và 10 đồng. Tòa Thượng thẩm y án.

Tiêu tiền thuế. — Hà-tiến-Đệ bị lý trưởng làng thưa về việc thu thuế trong giáp rồi tiêu đi phải tòa Nam-án tỉnh Thái-bình phạt 3 tháng tù và 10 đồng tiền phạt và 26 đồng tiền bồi-thường, được tòa Thượng-thẩm tha vì xét không đủ chứng cớ.

Ăn cắp và hành hung. Tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt tên Trịnh-v-Nghiệp 3 năm tù về tội ăn cắp và hành-hung. Tòa Thượng-thẩm y án.

Ăn-trộm, — Tòa Thượng-thẩm tha cho Phạm-khắc-Nguyên phải tòa Nam-án tỉnh Thái-bình phạt 4 tháng tù về tội ăn trộm đồ-đạc của người làng. Tòa Thượng-thẩm tha vì xét là bị kẻ thù vu oan.

Lấy tiền của con chồng. — Trần-thị-Hảo là vợ lẽ, khi chồng hấp-hối có giao cho 1200 đồng để đưa cho con vợ cả rồi giữ cả lấy không cho đồng nào cả. Con chồng đi kiện, nên tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt 2 tháng tù và bắt phải bồi số tiền ấy trả con chồng. Tòa Thượng-thẩm tha cho, vì xét không đủ chứng cớ tiêu món tiền ấy đi.

(*Xem trong thứ ba, cái thứ hai*).

KHÔNG HỌC MÀ BIẾT

Làm trai nước Nam thời bảy giờ, phải biết chính-trị, luật-pháp; điều đó người nào có kiến-thức cũng phải công-nhận. Nhưng nếu mà không đủ mắt bốn năm năm trong trường Pháp chính được, thì còn có cách gì biết được nữa không ? Quyển Chính-pháp yếu-lược chính là sách rất giản dị, để giúp cho những người không đi học mà muốn biết lệ luật. Báo nhiều thế lệ, pháp luật của đảng trong dân gian là có xếp đặt thứ tự trong sách cả ; lúc nào cần biết việc gì, cứ tìm đến đề mục việc ấy là thấy ngay, không phải hỏi ai nữa. Quan Thống-sứ đã xét và biết là sách ích, vừa rồi ngài có thông-tư đi các tỉnh để mách dân gian biết mà mua hỏi Khai-trí tiến-đức cũng một dịp tô đi các tỉnh để giới-thiệu quyển sách ấy. Sách ấy dày hơn 200 trang lớn, bán có 1 p. và 0 p. 20 tiền cước gửi, tại các hiệu sách và tại nhà soạn-giả là :

M. NGUYỄN-VĂN-ICH
61, Boulevard Harmand, Nam-định.

Ai mua buôn sẽ châm chước định hoa-hồng.
3714

ĐÁ-BIẾT-TUỒI-VÀNG

(Trinh-thám tiểu-thuyết)

PHẠM-BÙI-CẦM dịch-thuật

Cuốn tiểu-thuyết này cho là ái-tình tiểu-thuyết cũng được, mà cho là trinh-thám tiểu-thuyết cũng được. Vậy xin dịch ra để công-hiến các bạn độc-giả một cuộc tiêu-khiển khiến-hàng trong khi tiêu-hậu trà-dư !

Chi-nô y-sinh liền ngảnh lại tôi mà rằng :

— Tốc-hạ chắc cũng biết tôi. Bệnh-nhân không có một phần nào là phần sống !

Tôi nói :

— Cứ như lời tiên-sinh dạy, thì bệnh tình ngụy lắm rồi ư ?

Đáp rằng :

— Tôi thật không còn cách gì, cái khỏi thật không dám quyết. Bệnh-nhân cứ cậy về thể-chất, nay thể-chất đã kém quá, nên sinh khí cũng hết rồi.

Y-sinh giắt tôi ra đầu nhà, sẽ bảo nhỏ rằng :

— Ông Chi-nô lại bảo rằng không phải thuốc độc !

Tôi cũng ừ ào mà đáp :

Vâng ! Xin tiên-sinh tiếp khách hộ cho, để tôi vào thăm Cách-tư-thắc.

Lúc tôi vào, Cách-tư-thắc đã đương nóng lòng ngồi đợi. Tay cầm một cuộn giấy, các túi áo cũng nhét đầy những tờ giấy dời, nét mặt hơi có vẻ bình-tĩnh thư-nhàn, cặp mắt cũng long lanh sáng-quắc.

Cách-tư-thắc nói :

Khắc-lôi-tề ! vào mau ! đóng cửa lại ! Tôi đã bảo ông đừng tìm thầy-thuốc nữa ông không lấy lời tôi làm phải. Vậy chờ anh thầy-thuốc vừa rồi là ai đấy, ông sao lại chẳng nghĩ ra !

Tôi nói :

— Tôi cho tìm Khoa-bách-môn, chờ có định tìm đâu bác lang-thang ấy !

Cách-tư-thắc nói :

— Cho thuốc tiên nữa ! Thuốc tiên nữa cũng chẳng ăn thua gì ! Nay tôi xin bảo thật ông . . .

Tôi nói :

— Ông cứ nói !

Cách-tư-thắc nói :

— Giờ ông cho đứa thị-giả vào đây để tôi sai bảo, còn ông thì xuống dưới ấy, mau mau tống hai anh thầy thuốc ấy đi ! Xong rồi lại lên đây với tôi. Tôi còn nói chuyện với ông trong ba giờ đồng hồ nữa !

Tôi nghe nói liền đi ra, cũng không nói cho Cách-tư-thắc biết rằng Đan-liệt đương đợi ở trong phòng sách.

Tôi xuống đến nơi, thấy Chi-nô y-sinh sắp sửa ra về, tôi cũng không giữ. Y-sinh đương lấy làm lạ cho tôi cái cách vô lễ ấy, thì Chi-nô y-sinh đã đi ra, đưa tay để bắt tay tôi, song tôi cũng không ngảnh nhìn đến.

Chi-nô y-sinh nói :

— Ông Khắc-lôi-tề ơi ! ông khách của ông có lẽ không còn hy vọng gì nữa. Khi ở Luân-đôn tôi xem bệnh đã kỹ, y-sinh trong làng này hoặc giả chưa xem kỹ đó thôi !

Tôi cũng ừ-ào mà rằng :

— Tôi tưởng tiên-sinh chữa được nên mới cho tìm, chớ bây giờ thì còn nói gì nữa.

Hai người thầy thuốc liền đi ra khỏi cửa, tôi vào trong phòng sách thì thấy Đan-liệt vẫn ngồi chờ.

Tôi nói :

— Công việc không xong mất rồi. Cách-tư-thắc không muốn nghe câu nói của tôi, nên cấm không cho tôi nói.

Đan-liệt gạt bỏ tấn thuốc, nét mặt vẫn bình tĩnh như thường, đứng dậy mà rằng :

— Thế cũng không có gì đáng tiếc ! chỉ tiếc cho phu-nhân không sao gỡ được mối thương-tâm !

Tôi nói :

— Người ấy mà chết, thì đau xót cho phu-nhân lắm !

Đan-liệt mỉm cười mà rằng :

— Cái chết thì đã hẳn ! tôi với ông chúng ta biết trước đã lâu rồi !

Nói đến đấy lại đưa mắt cho tôi mà rằng :

— Ông Khắc-lôi-tề ơi ! ông còn đương vòng trai trẻ, lại có cái tư cơ cửa cao nhà rộng, cái cuộc đời thư thả thanh nhàn, tôi rất mong cho ông được đem bết tuổi trời mà thừa hưởng lấy. Còn như Cách-tư-thắc nữa đời nữa đoạn, cũng là bởi hắn kết thù gây oán với khắp mọi người. Tôi xin khuyên ông chớ nên như Cách-tư-thắc !

Tôi nói :

— Đó là lời ông răn bảo tôi đấy ư ?

Đan-liệt nói :

— Cho là lời răn bảo nữa cũng mong ông ghi lòng để dạ cho. Vì tôi có một lời tâm phúc xin nói cùng ông : nếu hắn chết mà có dặn lại điều gì, thì xin ông đừng có nhận lời. Nếu có dì-chúc thì ông cũng nên giao cho người khác, chớ đừng nên can dự vào mình. Vì rằng hễ ông mà nhận lời với hắn, tức là ông đeo lấy cái chết vào mình !

Tôi nói :

— Người đời ai là chẳng chết. Sống chết cũng ở mệnh trời . . . !

Đan-liệt nghe nói sẽ cầm lấy mũ rồi bảo nhỏ tôi rằng :

— Trước đây gặp ông, là ở gian-phòng số 317, gian-phòng ấy rất là bất-tường. Á ! năng Phồn-hạ-thắc cũng ở ngay bên hàng xóm này phải không ?

Tôi nói :

Ông hỏi làm gì ?

Đan-liệt nhìn tôi hồi lâu, lại châm một điếu xì-gà, vừa hút vừa đi ra cửa. Nói với lại rằng :

— Tôi chỉ xin cam ông một điều đừng có nhận lời với người ấy.

CHƯƠNG THỨ XVI

Trời vừa tảng sáng, tôi đốt thêm ở trong phòng sách một ngọn đèn. Chợt đi qua trước gương, tôi bỗng rụng rời đỏ đắt. Trước còn tưởng sau lưng mình có người đứng, quay mình nhìn lại thì chẳng có một ai. Thì ra khổ chính bóng tôi mà tôi nghĩ bóng ai vậy, vì hình dong tôi bấy giờ đổi khác hẳn đi, mà tôi không biết ! Tối nhìn thấy bóng, khác nào như kẻ bệnh nhân ở trên tầng gác, đã đem bệnh nặng mà truyền nhiễm sang mình tôi. Lòng lại hồi lòng, chỉ vì cái tính tò mò, bỗng đem ngay cái đại-biến ở thế giới mà mang lấy cái ngay cái chết vào mình, cái hoàn cảnh yên vui dật lạc ngày xưa, một sớm đã thay đổi hết ! Trông thấy mình hình dong tiều-tụy, thì phẫn can đảm cũng hơi chợt dạ nùng lòng. Liền đặt nằm lưng chừng chiếc ghế dài, để nghỉ ngơi đôi chút. Nhắm mắt nghĩ lại những việc từ đấy trở về trước, thật chẳng khác gì người lão-thành trông một lũ trẻ nô-đùa ! lại chẳng khác gì người lái buôn đôi chác cỗ phần trông lũ trẻ quấy quấn bên bàn sức sắc ! Đương lúc hôm mê mờ mờ, đoán chắc ngay thân thế sau này sẽ bước vào vòng nguy hiểm. Cái ngày an thuận xử thường như trước, không sao mà kéo lại được nữa rồi.

Tôi nghĩ vơ nghĩ vẩn đến hơn một tiếng đồng hồ. Bỗng nghe ngoài rầy hành-lang, có người gõ cửa.

Tôi sực tỉnh dậy, mở cửa sổ ra ngó, thì trông thấy năng Phồn-hạ-thắc đương thướt tha đứng chực cửa ngoài. Tôi hoảng hốt tưởng như trong giấc mộng.... !

Nàng mặc bộ áo trắng, ánh vào bóng năng mặt trời, tôi trông vào mới sáng mắt ra ! định thần nhìn kỹ lại xem, thì quả nhiên là năng Phồn-hạ-thắc thật . . . . ! Nàng mặc bộ áo quần ngựa, may bằng lụa bóng, trông thấy tôi nàng cũng giật mình.

(*Còn nữa*)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

ĐỒNG-HỒ
ĐEO TAY
HỌC VÀNG
Máy mỏ-neo,
15 chân-kính
Mặt vẻ kim có chất độ-quang
BẢO-HÀNH 20 NĂM
Giá..... 11 $ 50
BÁN TẠI HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
29, Phố Paul Bert, — HANOI
2001

Savon Cadum

Savon tinh anh, như
SAVON CADUM
thì lấy làm hữu ích cho vệ-sinh da người.

Vả lại savon nầy tiện lắm, gì người ta dùng nó lợi cùng, không hề chúc nào, mà lại lãn giải bằng hai cục savon thường.

Giá mỗi cục Savon Cadum là Hai quan tiền Langsa.

2 f. 00

SÁN-NHIÊN-ĐÀI

Hội Sán-nhiên-đài họp Đại-hội-đồng bất-thường

Đúng 2 giờ chiều hôm chủ nhật 9 Décembre 1923, xin mời các ông. các bà hội-viên hội « Sán-nhiên-đài » đến họp Đại-hội-đồng bất thường tại nhà hội ở ngõ hàng Mã-mây, số nhà 18, tỉnh Hanoi.

Le Conseil d'Administration.

Tối thứ sáu 23 Novembre 1923
Diễn hai tích :
Tích thứ nhất :
HỒNG-NƯƠNG XIN LỬA
(Hát chèo)
Tích thứ hai
TRƯƠNG-PHI NGHĨA
THÍCH NGHIÊM-NHAN
(Hát tuồng)

Tối thứ bảy 24 Novembre 1923
CHỮ TRINH
(Hồi thứ nhất)
Chữ trinh so giá đáng nghìn vàng.
Mặt ngọc vì đâu luống bẽ bàng.
Chán vợ những toan tình ép uổng
Con chồng bao quản sự gian nan.

THÉATRE MUNICIPAL

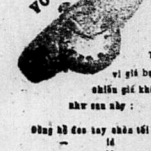
Directeur : Maurice DUPUIS
Régisseur Général : Louis DEGRANGE
Secrétaire caissier : Michel DINCK

Mardi 27 Novembre 1923
MANON
(Mai-tương Lệ-cốt)
Là một vở Đại-nhạc-kịch, rất có giá trị, nào vai chàng Grieux cùng nàng Mai-tương tả hết chân tình lúc vui, lúc mừng, lúc buồn, vân vân.

Jeudi 29 Novembre 1923
TA BOUCHE
Hý kịch rất vui, tiếng âm-nhạc, cùng những câu hát rất hay.

Samedi 1er Décembre 1923
LAKMÉ
Bi-kịch rất hay. Nhất là cảnh cuối cùng nàng Lakmé tử trận.

Dimanche 2 Décembre 1923
LES JOIES DU FOYER
Hát nói chuyện, rất buồn cười vỡ bụng M. D.

Đồng-hồ đeo tay hạ giá
Mỗi cái 1 $ 00

Thưa các quý khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vị giá bao nay 8 quan nên chúng tôi xin hết giá mỗi cái 1 $ 00. nếu chiếu giá không hết thời xin biếu mỗi khách giọng vàng có hộp xin xem như sau nầy :

Đồng hồ đeo tay nhãn tối thấy giờ		giá trước	8 $ 00	nay	4 $ 00
—	id	cỡ kim ly	—	6 00	— 3 00
—	id	kim thép và kim vàng	—	4 00	— 2 00
—	id	vuông thợ xinh	—	8 00	— 4 00

Kể các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không hết giá, chúng tôi xin kính tặng 1 cái kính cọng vàng đủ mốt và 1 cái hộp kính aluminium vỉ-sĩ tiền trước sau. Xin chiếu cố cho.

TONG-YUNE-TAI
49, Phố hàng Ngang. HANOI
3048

Án bỏ không xét. — Tòa Thượng-thẩm bỏ không xét cái án tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt tên Vũ-văn-Hệ 6 tháng tù về tội vi lệnh tòa án vì đề quá hạn rồi mới chống án.

Lậu đinh — Một người tên là Tạ-văn-Đoan muốn xin vào học trường Bách-nghệ đến nhà tên Nguyễn công-Đăng là lý-trưởng làng thì-Lý-trưởng lấy thẻ của mình người tên là Tạ-văn-Như chữa tên đi phát cho người ấy để ra Hanoi xin học. Người mẹ người bị mất thẻ thấy thế, lên trình huyện. Đương xét việc ấy lại có ba người nữa có đơn kiện lý-trưởng xưa nay không phát thẻ tùy thân bao giờ. Sau xét ra là lý-trưởng ưa nay vẫn lậu đinh cứ thu tiền sưu không phát thẻ. Tòa Nam-án tỉnh Hà-đông phạt tên Ng-công-Đăng 6 ngày tù về tội lậu đinh. Tòa Thượng-thẩm y án.

Trường Bảo-hộ. — Cậu Đeo-văn-Phu được một sổ học-bổng đồng-niên là 70 đồng để theo học tại trường Bảo-hộ trong năm 1923-1924.

BẢN HẠ GIÁ

Giá bán lẻ tại Hà-nội

Thuốc STIC « PARFAITES »
mỗi gói. 0p.08
Thuốc STIC « HAVANE »
mỗi gói. . . . . = 0. 10
Thuốc STIC « ANGLAISES »
(Thanh-hương) học vào hộp
hàn kín, mỗi hộp hai mươi
điếu. 0. 20
sưu?

Nỗi lòng ai tỏ. Cuộc diễn-kịch làm phúc tối thứ bảy 24 Novembre và ngày 25 của hội Công-thương đồng-nghiệp thì quan Toàn-quyền Đông-pháp đã hứa ngài sẽ đến chứng quả

Trước khi kéo màn lên thì có một cảnh hoạt tượng rất là tài tình và nghĩa lý : ba người đàn bà : một người Bắc-kỳ, một người Trung-kỳ, một người Nam-kỳ vừa múa vừa hát, tay nâng một giải cờ tám tài đại sáu thước tây, trong khi các đèn điện trong nhà hát tắt đi cả chỉ có một ánh sáng xanh đỏ chiếu thẳng vào ba người, hệ vừa hát hết một câu thì giải cờ tam tài quấn chặt cả ba người lại, tỏ ra ý rằng Hội Công-thương đồng-nghiệp nay đã họp cả ba kỳ vào một, anh em đồng-bào ta đã biết thương-thân tương-trợ lẫn nhau, đàng bước chặt lấy nhau, để cùng nhau làm các điều nghĩa, xô đẩy nhau lên con đường tiến-bộ ; chen vai chạm cánh với cả hoàn-cầu ở dưới bóng cờ bảo-hộ của nước Đại-pháp và theo cái ánh sáng văn-minh hải-tây.

B. K. C. T. Đ. N. lai cảo

Thưởng hàm. M. Triệu-chí-Tai, chánh quản chiêu mãn, quản làng Thượng-nông, tổng Thượng-nâu, châu Bạch-thông (Bắc-kạn) được đặc cách thưởng hàm tụng cửu phẩm văn giai, vì đã mở một cái trường cho các trẻ con mán trong hạt ấy đi học.

Ngạch Học-chính. — M. Trần-văn-Chính, trợ giáo tập sự, nguyên học-sinh trường Nam Sư-phạm, được bổ trợ-giáo thực-thụ hạng tám.

Hưu-trí. — M. Trương-văn-Mông, đội Thương-chính được về hưu-trí kể từ ngày 16 Novembre 1923.

Đấu giá các đồ dùng văn-phòng.

Sáng hôm qua, tại tòa ba phủ Thống-sứ đã đấu giá lĩnh trưng các thứ giấy và các đồ dụng ở văn-phòng cho các sở thuộc quyền phủ Thống-sứ từ 1er Janvier đến 31 Décembre 1924.

Hiệu Viễn-đông ấn-quán thầu được giá 91.101 f. 61.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Chết một cách khả nghi — Ngày thứ tư ở gian nhà số 16 phố Tourane có một chú Khách bán gạo tên là Tchong-Thi tức Tchong-ching-Ngee 53 tuổi, chết một cách rất khả nghi. Ủ như lối lân-bàng nhà chú thì từ 3 ngày chủ đọn đến ở gian nhà đó đến giờ vẫn có một mình, quanh năm chuyên nghề buôn gạo cám, sinh nhai xem ra có chiều phát sồi đỡ. Trước mấy tháng đây đứa đầy tớ kiếm cả nấu ăn cho chú tự nhiên xin thôi không làm công cho chú nữa, bởi vậy chú phải mướn đứa khác, không có chuyện chi lạ cả. Đứa hầu-sáng sau cũng thật thà chăm việc, thấy trò bảo nhau làm ăn rất cần mẫn ; lệ cứ sáu giờ sáng đã mở cửa đọn hàng đong bán cho tới chín mười giờ tối.

Tối thứ ba vừa rồi cũng như mọi khi, đến giờ đóng cửa rồi chú ngồi làm sổ sách cho mãi đến khuya mới đi ngủ. Đến ngày hôm sau là ngày thứ tư hàng xóm thấy chú ngủ mãi quá bảy giờ không mở cửa, đều lấy làm la, bảo nhau lại gõ cửa không thấy thưa, mà lại thấy cửa sau mở hé mới vào xem, thì ôi, thương thay ! hồn chú đã lìa xác, cổ có dây buộc chặt nịch. Họ bèn hô-hoán đi trình báo rồi một lát có quan chức-việc lại biên khám.

Các ngài khám xét rất kỹ, nhất là quan đốc-tơ Forest, ngài xem xác người chết đoán ngay rằng trúng độc chứ không phải thắt cổ. Quả như thế, về sau tìm thấy ở gầm giường người chết một lọ nước thơm, nhưng thật ra thì là lọ thuốc mê. Các quan bèn cho người khiêng tử-thi sang nhà mổ để khám nghiệm ; còn sổ sách của chú các quan cũng xét đến ngay, thấy quyển nhật-ký một công xong tối hôm trước, còn lại ở quĩ là 414p.87 thì bèn lục ngăn kéo để bạc ra xem chỉ thấy có mấy đồng bạc tiền trinh, chứ tịnh vô không tìm thấy số tiền kia đâu cả. Mà lạ nữa là đứa ở của chú cũng đi đâu mất.

Khi mà quan Đốc-tơ Forest mổ khám tử-thi xong thì nói rằng chính chú Tchong-chi bị chết vì lọ thuốc mê kia chứ không phải chú thắt cổ quyên-sinh, cho nên sở Mật-thám nghi tình cho đứa đầy-tớ đã đi trốn. Lại còn một điều đáng nghi nữa, là cái mũ của đứa đầy-tớ trước làm sao còn ở nhà chủ đến ngày nay được ? thì thằng hoặc nó mới đến mà bỏ quên lại chăng ? Nếu thực như thế thì chú Tchong-chi chết do hai tên đầy-tớ bất-lương này vậy.

Nạn ô-tô. — Ngày thứ tư 21 Novembre hồi 6 giờ chiều có một người cầm máy ô-tô đưa một người đàn ông đến sở cảnh-sát trình rằng xe của mình đã đụng phải người ấy ở Núi-đeo. Người ấy xét trong mình nhiều chỗ sưng lên nhưng cũng không có thương-tích nào nặng, đã đưa vào nhà thương điên trị rồi.

Lại sáng hôm qua hồi 7 giờ rưỡi, hai vợ chồng M. Bạch-thái-Tông đi ô-tô ở Haiphong lên Hanoi, cũng bị ngã ở cầu xe lửa Hải-dương khi ở cầu ra, xe rơi xuống ruộng, từ trên đường xuống đến mười thước tây. May có một cái ô-tô ngang qua đó, vực lên xe mình rồi chở vào nhà thương Hải-dương để điều trị.

Bắt được tội nhân — Ngày 21 Novembre, sở mật-thám đã bắt được ba thằng mưu sát người khách Lu-Chuck. Vì có bắt được ở nhà tên Trương-dục-Niên, 19 tuổi, là người nấu bếp của người Khách ấy một cái áo rây máu. Đem ra đối chứng, tên Niên thú tội và khai cả mấy người đồng đảng ra nữa. Cứ theo lời mấy thằng phạm khai đó, thì người Khách trước bị đánh, sau bị quăn dụng đồ lấy dây thắt cổ. Khám ở trong mình ba tên ấy, có một số tiền 216 đồng, và xét trong nhà chúng nó, lại bắt được quần áo và giầy tất của chúng mới sắm.

BẮC-NINH

Lịch cơ mất đạn. — Hồi 9 giờ đêm hôm kia một viên mật thám tây và mấy thầy mật thám ta đi ô-tô ở Hanoi sang đã bắt được một tên lính-cơ Bắc-ninh tại cửa hàng thịt Chợ-lớn lấy trộm của bạn trong khi bất ngờ hai cái *Chargeur* đựng sáu viên đạn.

Tên này đã bị giải về Hanoi để xét.

(Xem tương tiếp tờ).

DƯƠNG BÁ-TRẠC
ET
TĂNG-KHÁNH-LONG
dit **ĐỒNG-NAM-MỸ**

Dệt lãnh lọa, vải-mùn, khăn mặt, đóng giầy tây, giầy ta, va-ly, làm mũ (nón), khăn xếp, ghế mây, và buôn đủ các thứ hàng Bắc-kỳ, bán sỉ và bán lẻ.

Tổng cục : Hà-nội phố hàng Bông, số 152.

Phân cục : Sài-gòn đường Catinat, 10, đường Bonnard, 90.

Công-xưởng tại Thái-hà-ấp.

Hàng tốt giá hạ, qui-khách chiếu cố xin cứ gửi thư về ĐỒNG-NAM-MỸ số 152, Rue du Coton, Hanoi.

3004

XIN XEM CHO KỸ

Phàm nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, xin khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đủ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho để xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính.
Ed. Montès.
54, Rue Paul Bert, Hanoi

Rượu bổ-đào:

● TONIQUE TONKINOIS
Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo hình tự-nhiên in ra đây, chứ không như có mấy lúc thuốc về những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được !

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to !!!

Ngày mùng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tàu Nội-các phụng lời chỉ phê rằng :

Chiếu nay đã được phàng cấu MONTÈS, qui ông, có chỉ nên một thứ rượu bổ đã từng ngự dụng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị giới cho qui được phàng chế-tạng để lỗ thanh-giá.

Khâm thử.

欽此 閣抄 內閣恭錄 奉

敕 有功德 嘉美無極 相傳三 受著神傳 代五 世內 宜示試大 驗效 初 如此 七 日 賜 准 內 外 臣 工 允 庶 民 一 體 領 用 欽 遵 施 行

●Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn ; từ sáu chai giở lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI
Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

Số 89

NGỌC-KIỀU-LÊ

(Chuyện một người nữ-sĩ có tài nhà ngọc phun châu, lại giữ được giá trong tuyết sạch, đáng làm gương cho bọn quần-thoa. Xem chuyện này thì đủ biết rằng các bậc danh-nhân ở trên thế-giới từ xưa đến nay, đều bởi ái tình-anh trong trời đất chung đúc mà nên, thợ Tạo há có phân biệt nam-giới và nữ giới.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Bạch thị-lang lại ngẫm nghĩ hồi lâu, rồi nói :

— Thiên-hạ mấy người được thập toàn, có tài vị-tất có mạo, mà có mạo vị-tất có tài, nếu được tài-mạo kiêm toàn thì thật là một bậc hiếm có ! Hoặc-giả có người cậy tài kiêu-ngạo thì cũng vị-tất đã làm nên tu. Ta xem chàng họ *Liễu* kia, tài mạo bất-tất phải nói, chàng lại còn giữ được thái-độ ôn-hòa, ngôn-ngữ khiêm-tốn, sau này công-danh tiến-thủ, chắc rằng cũng vào hạng « Kim mã ngọc đường ». Chàng họ *Tô* kia dẫu có cao tài, vị-tất đã áp-đảo được chàng họ *Liễu*. Hoống-chi ta đã hứa lời với chàng họ *Liễu*, còn chàng họ *Tô* bây giờ mới nói, ta cũng không biết xử thế nào !

Lư phu-nhân nói :

— Tài mạo chàng họ *Liễu* kia, hiền-huynh xem đã bằng lòng thì tất không sai lắm được. Con gái đã hứa lời gả khi nào lại còn đổi thay. chàng họ *Tô* kia dẫu giỏi đẹp đến đâu, cũng đành vậy mà thôi, cứ viết thư trả lời không nhận là xong việc.

Bạch thị-lang nói :

— Cũng đành phải thế mới xong ! chàng họ *Tô* kia thật đã vô-duyên ! năm xưa *Ngô* hàn-lâm vì ta kén chàng làm rể thì chàng lại cố ý chối-từ. Khi chàng đem bài họa thơ tán-liễu đến cầu ta, lại bị đứa gian-nhân thay đổi, đến khi ta xét ra được, sai người hết sức đò tìm, cũng chẳng thấy đâu. Ngày nay chàng thi đỗ rồi, cầu được bức thư đem đến thì ta đã nhận lời gả cho người khác, nói rút lại thì vì việc hôn-nhân ấy chàng thật vô-duyên, cho nên chim nỏ làm phen, đến nỗi lật đật như thế.

Bạch thị-lang trò-chuyện hồi lâu, rồi về phòng yên nghỉ. *Lư* tiểu-thư với-vàng chạy sang nói với *Bạch* tiểu-thư rằng :

Chị ơi ! Lúc trước chỉ một chàng họ *Tô*, nay lại thêm một chàng họ *Liễu*, biết làm thế nào ?

Bạch tiểu-thư thở dài mà than rằng :

— Cổ-nhân đã có câu : « *Bất như ý sự thường bất cửu, khả dữ nhân ngôn vô nhị tâm* » nghĩa là người ta ở đời, mười việc thường đến 8, 9 việc bất như ý, mà không mấy việc có thể nói chuyện với ai được, chính là cái cảnh-ngộ hai ta ngày nay đó ! Việc chàng *Tô*, không biết trải qua bao nhiêu sự khó-khăn, đến ngày nay lão-gia ta đã bằng lòng gả, chàng đã thi đỗ, lại có thư của *Tô* ngự-sử và *Ngô* hàn-lâm, việc ấy tưởng rằng mười phần đã xong cả mười. Huống chi lão-gia ta kén rể trong bấy nhiêu lâu, chưa được người nào xứng ý. Ai ngờ ngày nay vụt chốc có chàng họ *Liễu* kia, thành ra bao nhiêu công-trình về trước, một sớm theo ngọn thủy-triều, ta nỡ lòng nào mà yên lòng cho được !

Lư tiểu thư nói :

— Chị cùng chàng *Tô*, dẫu hai bên có lòng yêu-mến nhau, nhưng chưa giáp mặt lần nào, chưa hề một lời đính-ước ; chứ như em đây đã cùng chàng sánh vai ngồi nói chuyện, chỉ non thề bể, nặng gieo đến lời, bây giờ bỗng đem thân thờ người khác, thế thì trước là thất-tiết mà sau là phụ lòng vậy, em quyết rằng không nên !

Bạch tiểu-thư nói :

Chị cùng chàng *Tô* dẫu chưa giáp mặt, nhưng cũng đã tâm-hứa rồi. Huống chi thơ tán-liễu kia, chàng có hoa văn, mà cái đầu đề « Tổng hồng nghênh yến » cũng không phải là ngẫu-nhiên vô cớ, chi cũng không thể coi chàng như khách qua đường. Ngặt vì cái nỗi khó-làm ấy, hai ta là phận nữ-nhi, biết nói làm sao !

Lư tiểu thư nói :

— Cái việc của chị, chị không dám nói thẳng, còn như cái việc của em thì em thiển nghĩ dẫu nói một đôi lời, cũng chẳng hề chi. Vả lão-gia nguyên có lòng thương, chớ không phải cố ý ngăn-trở. Nếu biết nguyên-ủy việc em thì may ra còn có thương lượng chút nào chăng.

Bạch tiểu-thư nói :

— Bất-đắc-dĩ thì cũng phải nói, nhưng hãy thư-thả, hôm qua chị nghe tin *Ngô* cữu-phụ đã cáo-giả về nhà, chẳng bao lâu tất cũng sang đây, bấy giờ ta sẽ liệu cơ nói với ông ta. Ông ta đã đứng làm mối cho chàng *Tô*, tất phải hết sức.

Lư tiểu-thư nói :

— Chị nói rất có lẽ phải !

Bấy giờ hai vị tiểu-thư lúc nào cũng đem câu chuyện ấy ra cùng nhau thương lượng. Cách hai hôm sau, quả nhiên *Ngô* hàn-lâm nghe tin *Bạch* thị-lang đã về, vội-vàng đến thăm. *Bạch* thị-lang cùng *Ngô* hàn-lâm cách biệt hơn một năm nay, ngày nay gặp gỡ, mừng rỡ xiết bao, liền dắt tay vào *Mộng thảo hiên* nói chuyện *Bạch* tiểu-thư cũng chạy ra lạy chào cữu phụ.

Ngô hàn-lâm nói với *Bạch* thị-lang rằng :

— Đại-huynh kén rể trong bấy nhiêu lâu, tốn-phí bao nhiêu tâm-cơ, ngày nay được người giai tế ấy, thật xứng đôi với cái tài mạo của sanh-nữ, đáng mừng biết là dường nào ! Nhưng chẳng hay *Tô-hữu-bạch* đã xin làm lễ hành-sính chưa ?

Bạch thị-lang nói :

— Đa tạ cái lòng tử-tế của đại-huynh, nhưng tiếc rằng việc ấy không thành vậy.

Ngô hàn-lâm kinh-ngạc mà hỏi rằng :

— Ô-hay ! sao vậy ?

Bạch thị-lang nói :

— Có sự chi mà lạ ! chỉ vì bức thư của đại-huynh và *Tô* ngự-sử đến chậm, tôi đã nhận lời gả cho người khác rồi !

Ngô hàn-lâm nói :

— Tôi viết thư đến đã lâu, cớ sao lại bảo rằng chậm ?

Bạch thị-lang nói :

— Tôi nhân sau khi ốm khỏi, ở nhà rất buồn, đầu xuân năm nay mới đi dạo chơi phong-cảnh. Khi sang tới *Vũ-huyệt*, ngẫu-nhiên gặp một chàng thiếu-niên tài-tử, tôi mới hứa lời gả con *Hồng-ngọc* và cả sanh-nữ nhà họ *Lư* nữa. Đến khi về nhà, mới trông thấy bức thư, của đại-huynh thành ra quá chậm.

Ngô hàn-lâm nói :

— Chàng thiếu-niên ấy họ gì ? tất lại người ở *Vũ-huyệt*.

Bạch thị lang nói :

— Chàng họ *Liễu*, cũng người *Kim-lăng*.

Ngô hàn lâm nói :

— Người thế nào mà lại vừa ý đại-huynh ?

Bạch thị-lang nói :

— Lấy mạo mà nói thì dẫu *Phan-an* thuở xưa, tưởng cũng không bằng ; còn lấy tài mà nói thì so với *Tào-tử-kiến*, có phần lại sắc-sảo hơn vậy. Được một ông rể như thế thì tất phải vừa lòng tôi.

Ngô hàn-lâm nói :

— Chàng ở trong thành *Kim-lăng*, hay là ở chỗa hương-thôn, đại-huynh có hỏi chuyện không ?

Bạch thị-lang nói :

— Chàng nói là ở trong thành. Lại nói là đã từng được đại-huynh thường giám.

(Còn nữa)

HÀ-ĐÔNG

Chết vì bọ xít. — Người ta đồn rằng mới đây ở làng Cổ-bần có một người chết vì bọ xít. Đầu đuôi chuyện ấy như vầy :

Số là một người kia ở làng ấy, gia tư thì cũng thường thường bậc trung, vốn xưa nay là một người rất siêng-năng cần-kiệm, làm ăn cẩn-thận ngăn-nắp it ai tầy, mà công-việc đồn-gánh ruộng nương thì chăm-chút thật là tột bậc. Người ấy vốn phải yếu đau từ sau vụ cày cấy cỡ tháng năm tháng sáu, nhưng dần dần nghe chừng bệnh cũng đã xảo thuyên, tuy vậy, cũng vẫn còn nghỉ-ngơi chưa đi làm lụng chi cả. Kịp đến cỡ mấy tháng đã qua vừa rồi, xảy ra cái nạn bọ-xít ở vùng đó, người ấy ở nhà sớm chiều ngày nào cũng nghe xóm mạc làng nước nhôn-nhao về chuyện bọ xít, ai nấy cất miệng nói là chỉ dài thở vắn than về chuyện bọ xít thôi. Thoạt kỳ thủy, người ấy còn tưởng là chuyện thường, cái nạn chẳng qua chỉ xoàng xoàng đôi chút. Nhưng sau thấy xóm điềng làng mạc than-thở kêu-ca dữ quá, sốt cả ruột, nóng cả lòng, bất-đắc-dĩ mới lộp ngộp dậy ra tận đồng thăm xem cái nạn bọ xít thế nào, ruộng nương của mình thiệt hại làm sao. Tế ra khi tới đồng thì thấy đâu đâu cũng bị tàn phá về bọ-xít, mà chính ruộng của mình hoặc thuê, hoặc sở hữu, cũng đều mất sạch sành sanh.

Thôi thế là người ấy hồ chứng ra, điếng cả người, tê-tái cả ruột, trở về đến nhà thì tư-lự đấy đúng đúng bệnh tật kéo lên, được mấy hôm là tạ thế. Ai nấy được tin ấy đều sờn gáy rùng mình !

Vẫn hay rằng người ấy vốn còn yếu hoặc có lẽ bị cảm bị liễm gì chăng, mà đến nỗi thế, nhưng nhiều người cho là vì cớ tiếc công tiếc của, sốt ruột đau lòng về bọ-xít mà ra. Mà có lẽ cũng có bởi ở cớ ấy nữa thật : cái nạn bọ-xít ở vùng các làng Nhân-đạo, Nhân-huệ, Cổ-bần, Y-sơn và Do-lộ, xét ra chính những nhà bách mẫu chi điền tuy hại nhiều mà vị-tất đã đau bằng khổ bằng những nhà chỉ có năm ba sào hay chỉ thuê được một vài mẫu. Sao vậy ? Những kẻ ruộng nhiều, tuy hại nhiều nhưng lượng-vốn vớt-vát cũng còn sẵn, cũng còn cách được quẳng xa xa mới đến cái khổ ; chứ những kẻ cơ-nghiệp chỉ có mấy sào hay chỉ có ít tiền thuê được một đôi mẫu, mà nay bị mất nhân, hay mất giảm bảy phần, thì thôi thế là thất cơ lỡ vận, là tuyệt nghiệp mất rồi ; Lấy gì cho vợ con ăn từ giờ đến giờ sang năm ? Lấy gì mà trang công trang nợ về số tiền đã vay để thuê ruộng ? Lấy gì mà đóng thuế cho người mình làm ruộng thuê ? Ôi thôi ! siết bao nỗi lòng rối-bù người là đồng dãi cũng phải dứt từng khúc ruột : Ấy khóc mếu là vì thế, mà chết nửa cơ-hồ cũng là vì thế đấy.

Hiện nay các quan tỉnh Hà-đông cũng đã thấu rõ cái nỗi khổ thống về nạn bọ xít của dân các vùng đó, và vẫn sai lòng ấy-lắy ái-ngại cho lũ dân đen, nên đã cử lập cuộc điều-tra về cái nạn bọ xít để liệu bề cứu-mang cứu tế cho những dân bị nạn. Cứ như lời nhiều người về các miền bị nạn ấy nói thì trừ những số ruộng về vùng đó bị hại từ 25 hay 30 % đến 70 hay 75 %, không kể, chỉ riêng những số ruộng của họ bị hại sạch cả (100 %) cũng không phải là ít rồi. Như vậy thì trách nào mà người ta chẳng chau-xót chẳng bồi-hồi ? chẳng mong mỏi ở cái lượng hải-hà của các bậc mục dân ?

PHÚ-THỌ

Già trộm non cướp. — Đêm hôm mồng 9 ta vừa rồi, một bọn 6 đứa vào nhà người hàng thịt chó ở gần chợ, bắt hai con lợn đem đi, rồi lại vào bắt nốt hai con nữa. Người hàng thịt chó thấy lợn kêu vùng dậy thì bị quân cướp chém phải ba nhát, vào đầu, một nhát vào trán và một nhát vào thái dương máu chảy đầm đìa, khiêng về đến nhà thương Hanoi, thì chết.

Thật cô ngoại đường. — Đêm hôm mồng tám những người đi xem hát về đến gần lò lợn thốt nhiên trông thấy một người quần áo trắng treo cổ trên cây, người ta trí hô lên thì phó-trưởng mới biết đi trình sở Cảnh xuống khám. Người ấy không có vợ con anh em nào cả, nguyên ở vùng xuôi lên làm thuê mướn trú ngụ ở làng Ngọc-tháp.

PHÚ-LÝ

Nạn ô-tô. — Người đàn bà chết ô-tô hôm thứ năm trước, mà đã đăng trong số báo hôm thứ hai mới rồi, nay hỏi ra thì người ấy tên là Hà-thị-Châm 60 tuổi, quán tổng Đông-xá, huyện Thanh-liêm. Người ấy đem vào nhà thương được đến đêm thì chết.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Nạn xe lửa. — Hồi 11 giờ trưa hôm 21 Novembre lại mới sảy ra cái thảm trạng ở chỗ kilométre 169 + 500 vào quãng ga Nghĩa-trang và Hàm-rồng. Một bà lão già bảy mươi tuổi vội vàng chạy qua đường sắt, chẳng may chưa ra khỏi thì bị chuyến xe-lửa thứ nhất ở Hanoi vào Thanh-hóa chợt đến đè phải đứt làm mấy khúc; thảm thay !

Xe-lửa vội vàng hãm lại chừng năm phút để thu nhặt hài cốt vào một chỗ rồi bảo cho dân sở tại coi sóc và trình quan cho mai táng.

Xe lửa hỏng máy. — Ai đi chuyến xe-lửa bữa 18 Novembre cũng phải bực mình về cái máy xấn quá, cứ chạy một chốc lại chữa, đã trưởng không chạy được từ ga Nam-định, nhưng đi cố được đến ga Nghĩa-trang thì hơi phì ra, tay guồng bánh xe cũng gẫy, đến lúc máy cứu lịch kịch ra đất về được đến ga Thanh-hóa thì vừa quá 12 giờ đêm.

Minh tạ lương y

Tôi phải bệnh chỉ ngót 15 năm, mỗi khi đại-tiện đau đớn khó nhọc, sau được Monsieur A. Chi chữa nhà máy giêm, Hanoi giới-thiệu tôi đến chữa tại nhà M. Tchương-Quay-Lang, 26, phố hàng Đường, Hanoi, là người đã chữa khỏi ông tôi vừa xong, sau tôi đến chữa trong 3 tuần lễ là khỏi hẳn, những ngày đương chữa có thể làm lụng, đi lại, được như thường không đau không tốt. Chiếu-đại thần thánh-đường.

Vậy tôi xin có mấy lời cảm tạ lương-y và giới-thiệu lương-y cùng các nhà cần phải bệnh ấy.

LUONG-VO-SUNE
Chế-hiệu Đông-xương-Long
Đại co-khí xưởng Hanoi
N° 65, Phố hàng Bồ, N° 65.

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu nai)

Thuốc này thực đáng làm nổi danh tiếng cho người bào chế ra, vì hiện đã dùng khắp trong các nhà thương và các nhà nuôi người ốm ở bên nước Đại-pháp. Thuốc này ngày nay ai ai cũng đã biết tiếng, mà lấy làm quí-hóa, lấy làm tin dùng, vì là một thứ thuốc có giá trị đặc biệt. Hãy xin kể các thứ bệnh mà thuốc này có thể chữa khỏi : bệnh suy nhược của đàn ông đàn bà ; bệnh thở dốc của con gái đến thì ; bệnh yếu đuối trong khi thai nghén, trong thì cô sữa cho con bú ; bệnh mất nhọc quá sự tiêu ăn, bệnh ngơ ngẩn, bệnh đau lưng, đát gửng, vân vân.

Cứ dùng vài lọ thuốc Dragées Rabuteau hiệu đầu nai) là các bệnh ấy thuyên khỏi.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.

6056.

NAM-THÁI 南泰

6, Quai Clémence au — HANOI
ở phố Bờ-sông, số nhà 26, HANOI

Bản-hiệu có bán gỗ lim cây, gỗ lim phiến, gỗ lim xẻ thành khi, các thứ gỗ tạp, gỗ gụ, gạch xây tường và có nhận cả đóng các thứ đồ-đạc và các thứ lối cửa.

Hàng tốt giá hạ.

NAM-THÁI
Kính-cáo

RƯỢU PIPPERMINT

ĐÒI CHO ĐƯỢC HIỆU
GET !
Rượu này uống mất khan tiếng và tiện.
Làm bằng đường tin anh.
BÀ CHỮA NHỮNG CRÈMES BẠT-HÀ.
Pha lộn với nước, rượu Bạt-hà Pippermint uống lấy làm mát mẻ lắm.
Hãng cất ra từ năm 1796 ông GET FRÈRES ở thành REVEL (Tiểu Haute-Garonne)

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được !

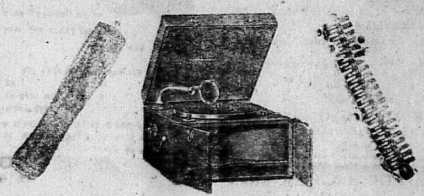
Rượu bổ-dào : TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-dào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất quí để trị các chứng bệnh như : kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn ! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$25 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bào-chế MONTÈS, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CHANSON & Cie
58, RUE PAUL BERT, HANOI

Bản-hiệu có bán các thứ máy hát mới về rất rẻ, rất tốt và rất đẹp, và lại có cho thuê cả máy hát và các thứ đĩa, tiếng Bắc, tiếng Huế, tiếng Saigon, tiếng Tàu, tiếng Tây.

Bản-hiệu có bán cả các thứ điếu rất đẹp, rất tốt và hợp cách vệ-sinh.

Bản hiệu mới có thứ mũ « EMAILLINE » để lau đĩa hát rất tốt mỗi ống là 0$40. *Nay kính cáo.*

ŒNO KOLA COCA

RƯỢU BỔ
釀補
pha với rượu vin GRENACHE

J. BLANC *(đệ nhất hạng bào-chế)*
Ông L. BLANC *(người nếm-nghiệm)*
HANOI (Bắc-kỳ)
chế ra
Giá bán 2$40 một lít

Mỗi ngày hai lần, trước bữa cơm, thì uống một cốc vin để nếm rượu Madère
每服生吉啦葛者啡沒喊羅敷喉糊

Bán tại : Hiệu Bào-chế J. BLANC
31, phố Tràng-tiền (Rue Paul-Bert) Hanoi

2069

SÀ-PHÒNG
DẦU THƠM XOA TÓC.
NƯỚC HOA THƠM.
SÁP MỠ

Pachod Frères & Cie Lyon

2056

GRANDS MAGASINS REUNIS

RUE PAUL BERT HANOI

Ngày thứ bảy mồng một tháng chạp tây và những ngày sau

CÓ BÁN
Nhiều đồ chơi và quà tết rất có ích

Adr. Tel. MAGASREUNIS — TÉLÉPHONE 183

HÀNG MỚI VỀ

Enveloppes và chambres à air xe tay
Vải xanh lợp mui thật tốt khổ rộng 1m20 giá 2$20 một thước
Chục xe, vòng bánh, nan hoa, vân vân.
Các hiệu xe nên mua ngay được giá hạ

SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS
SOCIÉTÉ ANONYME AU CAPITAL DE 1.800.000 FRANCS
POUSSE-POUSSE SAIGONNAIS
7, *Boulevard Bobillot, Hanoi*

2060

LAXO SODYL

Một thứ hai gặp chất muối của loài quả thì xủi bọt lên.
Là thứ thuốc nhuận tràng rất tốt.
Thứ thuốc tẩy rất dễ dùng.
Trừ bệnh táo cũng các chứng khác vì bệnh táo sinh ra một cách rất chóng, như nhức đầu, đau gan, đau vị, đau ruột, bệnh trĩ, đau đầu ruột, bệnh trẻ, nhọt lở, vân vân.
Thứ thuốc này hiệu nhất, rẻ nhất.

Giá tiền : 1$25 một lọ 10 hay 15 liều

Về phần Đông-pháp có gởi bán tại :

Hiệu Bào chế E. CHASSAGNE
59, phố Paul-Bert, Hanoi

ĐƯỜNG SANG LÀO

PHẠM-VĂN-PHI & Cie Ở VINH

GIÁ TIỀN

Hạng nhất tây ngồi : 30$00
Hạng nhì ta hay đi : 20$00
Trẻ con từ 3 đến 7 tuổi trả nửa tiền.

LỜI RĂN — Phải hỏi chỗ ngồi trước 24 giờ.
Có xe riêng để cho thuê riêng từng chuyến một, ai muốn thuê nên đánh giấy thép trước 2 ngày.
Nên đi ngay kẻo mưa đến không đi được nữa.

Có xe chở thơ và hành khách từ Vinh đến Thakhek qua Napé

Service provisoire

Auto-Postale

THỜI GIỜ XE CHẠY

Ở Vinh đi. — Thứ tư đúng 6 giờ sáng chạy lên Napé ngủ. Sáng hôm sau đúng 6 giờ sáng Napé chạy lên Thakhek vừa kịp tàu thủy lên Vientiane.

Ở Thakhek về. — Sáng chủ nhật chờ tàu thủy ở Vientiane tới Thakhek thì xe nhỏ mới chạy về Napé ngủ. Sáng hôm sau ở Napé về Vinh. Hành khách về có thể ra Hanoi đi chuyến tàu hoả 2 giờ chiều hoặc đi chuyến tàu đêm cũng được.

Imprimerie du Trung-Bắc-Tân-Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)